

Physica, hoc in Geometria. Nulla igitur est contradictio neque duplex veritas. Ad III. Aer non est cœlum, si cœlum philosophicè definiatur: Aer est cœlum, si Theologicè consideretur: Ibi strictè, hîc latè: ibi exquisitè, hîc populariter. De his vide *Goclenii conciliatorem Philosophicum*. Concludamus itaque cum *Simone Maiolo* *dier. canic. part. 1. colloq. 1. Philosophiam Theologia non solum nihil detrahere, verum etiam plurimum ornamentum afferre.*

Q U Æ S T I O I V.

*An Philosophia sit aliqua utilitas in studio Theologico,
& si qua sit, qualis sit?*

INvenias bene multos, qui Philosophiam ex alto despiciunt, qui scilicet pietatem in ore potius quàm in corde gerunt. Theologia, inquiunt, seipsa contenta non opus habet lumine aliquo philosophico. His hæc comparanda est responsio: Fides non excludit rationem, sed supponit: Ergo & Theologia suprema illa & architectonica facultas, præsupponit Philosophiam, non abolet. Præterea utilitas Philosophiæ sparsa est per omnes & singulas Theologiæ partes, quæ sunt *Didascalica, Elenctica, & Analytica*. In Didascalicâ Theologiâ occurrunt conclusiones, partim puræ, partim mixtæ. Puræ conclusiones sunt, quæ terminis solius Theologiæ supernaturalis (in Theologia enim naturali aliter res habet) propriis constant: ut Christus est Θεάνθρωπος: Christi mors est nostra vita: Fide purificantur corda. Hos philosophia ne primoribus quidem labris attingere potest. Nam non licet μεταβαίνειν εἰς ἄλλο γένος. Mixtæ conclusiones sunt, quæ uno termino philosophico altero Theologico combinantur; ut, an attributa (vocantur perfectiones essentielles) ab essentia & inter sese, differant revelatione, & si ratione, an ratiocinante, vel ratiocinata? An

in Deo differant esse & essentia? Quomodo generatio & creatio differant? An cœlum supremum sit in loco? Quomodo Christus *θεὸς ἀνθρώπων* fuerit in V. T? Si explicandæ & probandæ sint huiusmodi conclusiones, partim theologicis partim philosophicis explicandæ & probandæ erunt argumentis. Neque enim in hoc casu fit *μετάβασις εἰς ἄλλο γένος*, transitus de genere in genus. Ratio: quia medii termini, ut Aristoteles, sive, ut Ramus vocat, argumenta tertia, sequuntur naturam conclusionum. Ducuntur enim à natura subjecti & prædicati. Quando ergo cōclusio sive quæstio, est partim Theologica, partim Philosophica, tum argumenta quoque partim Theologica partim Philosophica esse debent, *Keck. s. s. Log. l. 3. c. 9. & præcogn. Philos. l. 1. c. 4.* Vis demonstremus utilitatem Philosophiæ in Theologia Elenctica? Theologus non tantum debet esse *διδακτικός*, sed etiam *δωατὸς τὰς ἀντιλήψεις ἐλέγχειν*. Id autem non præstabit sine *πρόπῳ παιδείας*, quem è Logicis petat oportet. Distinctiones quoque ineptas sophistarum à veris non discernet, ni sit Metaphysicus. Illas enim distinctiones veras & genuinas esse pronuntiabit, quæ congruunt cum modis essendi, quos tradit Metaphysica. Exempla habet multis ista, nisi vehementer fallor, selecta. Omnes creaturæ sunt in Deo, tanquam effecta in causâ. Deus est in mundo, non ut in loco, sed ut causâ in effecto; auxilio, generali, speciali & specialissimo: Anima est in corpore, ubi animat essentialiter, in scriptura objectivè. Turcæ inest damnatio *πρώτως* ob infidelitatem; *ἐπομένως* ob persecutionem Christianorum: Patiente Joanne Baptistâ vel Ecclesiâ, patitur Christus, non in *ἐαυτῷ*, sed *χρῆκῶς*. Deus non est incarnatus absolutè, sed relatè; Theologi illud vocant *ἐσιωδῶς*, hoc *ὑποστατικῶς*. Deus est immortalis *τῷ ὄντι*, anima *τῷ ἔχειν*. Attributa divina in essentia differunt ratione ratiocinante, sed respectu effectuum differunt ratione ratiocinatâ seu virtualiter. Sed quid multa? Obvia sunt huiuscemodi quamplurima

rima apud eos, qui Theologiam cum Philosophiâ conjunxerunt. Martyres dico, Sadeeles & Zanchios, de quibus, majorisne Theologian Philosophi fuerint, jure dubitaveris. Venio ad Theologiam Analyticam; quâ Biblia V. & N. T. resolvuntur. In eâ nullus eris ni doctus sis Logicam, & alias artes vel infra mediocritatem. Occurrunt in sacris literis termini Metaphysici, ut *ov*, *Apoc. i. v. 4. & 8.* quò refer nomina illa Dei *Jehovah & Ehejeh: to* Bonum, *Genes. i.* Occurrunt Physici in libris Mosis, in libro Job, in Psalmis. Occurrunt Geographici; ut, paradisus, itinera patriarcharum, topographiæ, itinera Apostolorum: occurrunt Astronomici; ut, Orion, Arcturus, Pleiades: occurrunt Chronologici. Vide in hanc sententiam *Picum Comitem in heptaplo. Bened. Aria Montani Josephum, Jeremiam, Danielelem & Nehemiam in opere regio. Flac. Illyr. clav. scriptæ. part. 2. Lemnii similitud. Keck. l. 4. præcogn. Philosoph. c. 4.*

Q U Æ S T I O V.

Quanam sit vera Philosophiæ definitio?

Collectiva perfectè definiri non posse docent Logici. Philosophia autem est collectivum: *Keckerm. in syst. & Gymnas. Logico.* Perfecta itaq; ejus definitio (Græcis dicitur ἀποφαισις) dari non potest. Datur autem imperfecta, quam Logici vocant ἐννοιατικὴν, Latini descriptivam & simpliciter descriptionem. Describi autem debet Philosophia, non subjectivè & concretè considerata, quatenus est in hoc vel illo subjecto (ita enim in omnibus & inter omnes variat) sed formaliter, in se, abstractè, quatenus est extra subjectum. Et hoc posteriori modo est vel archetypa, vel ectypa. Archetypa est, quæ est habitus in mente. Ectypa est, quæ est systema præceptis methodicis adornatum. Et utraque accipitur, vel latissimè, vel strictè. Latissimè Philosophia est omnium rerum scien-